

19.8.2019

EOAK/2664/2019

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Niemelä

TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKEHAKEMUKSEN KÄSITTELYAIKA

29.4.2019 vireille tullut kantelu

1 KANTELU

Kantelija arvosteli työkyvyttömyyseläkehakemuksensa käsittelyaikaa. Hän kertoi jättäneensä hakemuksen 8.1.2019 Kansaneläkelaitokselle, joka ei ollut kuitenkaan ratkaissut sitä kantelupäivään mennessä. Kantelija pyysi selvittämään, onko Kelan menettely vastatoimi hänen aiemmin tekemiinsä kanteluihin ja muutoksenhakuihin.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta Kela antoi 19.6.2019 päivätyn lausunnon selvityksineen.

3 RATKAISU

3.1 Oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Hallintolain 23 §:n 1 momentissa käsittelyajasta säädetään viranomaista velvoittavasti. Säännöksen mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Se velvoittaa viranomaista pyrkimään kaikissa käsittelemisissä asioissa mahdollisimman joutuisaan käsittelyyn. Asiaa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 72/2002 vp) todetaan, että mitä suurempi merkitys ratkaisun lopputuloksella on asianosaisen jokapäiväisen elämän kannalta, sitä ripeämpään käsittelyyn asiassa tulisi pyrkiä.

Hallintolaissa ei ole säädetty aikarajaa asian viivytyksettömälle käsittelylle. Hyvään hallintoon kuuluu, että asiat tulee käsitellä asian laatu ja muut siihen vaikuttavat olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa. Mikäli asian käsittelyn voidaan katsoa viivästyneen, viivästymiselle pitää olla jokin perusteltu syy, esimerkiksi lisäselvityksen tarve, jotta asian käsittelyn voidaan katsoa tapahtuneen ilman aiheetonta viivytystä.

Myöskään kansaneläkelaisissa ei ole säädetty Kelalle tiettyä aikaa, minkä kuluessa niiden on käsiteltävä työkyvyttömyyseläkehakemus. Kela asettaa vuosittain valtakunnalliset tavoitekäsittelyajat kaikille etuuksille. Työkyvyttömyyseläkehakemusten käsittelyaikatavoite Kelassa vuonna 2019 on 11 viikkoa. Kelan mukaan käsittelyaikatavoitteet ovat keskiarvoja, jolloin osa hakemuksista käsitellään tavoitetta nopeammin ja osa hitaammin.

3.2 Tapahtumatiedot

Kantelijan sairauspäivärahan enimmäisaika oli päättynyt 28.2.2019. Hän toimitti Kelaan 8.1.2019 työkyvyttömyyseläkehakemuksen ja 11.1. Kelan pyytämän lisäselvityksen. Kantelija

kiirehti asiaa maaliskuussa kaksi kertaa. Kela ilmoitti hakemuskäsittelyn ruuhkautumisesta. Hakemuksen liitteeksi saapui uusi lääkärintlausunto 17.4., Kelan asiantuntija antoi arvionsa 13.5. ja Kela päätöksen 17.5.2019. Kela hylkäsi hakemuksen ja kantelija valitti päätöksestä muutoksenhakulautakuntaan.

3.3 Asian arviointi

Kantelijan hakemuksen käsittely kesti Kelassa yli 18 viikkoa, mikä ylittää seitsemällä viikolla Kelan asettaman tavoitekäsittelyajan, eikä sen voida nähdäkseni katsoa mahtuvan myöskään niihin puitteisiin, joista keskiarvoinen tavoitekäsittelyaika muodostuu.

Totean aluksi, että Kela on selvityksessään kiistänyt, että se olisi viivyttänyt asian ratkaisemista tietoisesti. Käsitykseni mukaan tällaista ei asiassa ole syytä epäilläkään.

Asian käsittelyn viivästymistä ei voi nähdäkseni selittää myöskään kantelijan 17.4. toimittamalla lääkärintlausunnolla. Asia oli ollut tuolloin Kelassa jo 14 viikkoa eikä Kelan selvityksessään väitä, että asia olisi jouduttu laittamaan uudelleen sen asiantuntijalääkärille sanotun lisäselvityksen johdosta.

Saamani selvityksen perusteella syy asian käsittelyn pitkittymiseen on ollut työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksen ruuhkautunut työtilanne. Näiltä osin totean kuitenkin, että laillisuusvalvonnassa on vakiintuneesti katsottu, että viranomaisten on järjestettävä toimintansa siten, ettei hakemusten viivytyksetön käsittely myöskään ruuhkaisempien työtilanteiden aikana.

Edellä kerrotun perusteella katson, että Kela on laiminlyönyt käsitellä kantelijan asiaa ilman aiheutonta viivytystä.

Kela on päätöksellään siis evännyt kantelijalta työkyvyttömyyseläkkeen. Hakemuksen käsittelyn viivästyminen ei ole näiltä osin nähdäkseni aiheuttanut kantelijalle taloudellista menetystä.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsityksen kantelijan hakemuksen ratkaisun aiheuttamasta viivästymisestä Kelan tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Kelalle.

Totean lopuksi, että käsiteltävänäni on ollut samanaikaisesti seitsemän kanteluasiaa, joissa on ollut kyse työkyvyttömyyseläkehakemuksen käsittelyajasta Kelassa. Kela on antamissaan selvityksissä ilmoittanut sanottujen eläkehakemusten käsittelyn ruuhkautumisesta Kelan työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksessa. Saamieni selvitysten perusteella keskuksen työtilanne on ollut ruuhkautunut vuoden 2018 loppupuolelta ainakin toukokuulle 2019 saakka.

Työkyvyttömyyseläkeasioissa on usein kyse hakijan toimeentulon kannalta ensiarvoisen tärkeästä asiasta ja pidän tärkeänä, että Kela pystyy käsittelemään ne viivytyksettä ja ainakin ilmoittamiensa tavoitekäsittelyaikojen puitteissa. Olen ottanut keskuksen työtilanteen tutkittavakseni ja pyytänyt Kelaa toimittamaan 31.1.2020 mennessä selvitystä hakemusten määrästä ja käsittelyajoista (EOAK/4620/2019).